

Warszawa dn. 17 marca 2023 r.

Sz. P. Maciej Miłkowski
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Na wstępie chcieliśmy podziękować za udzieloną w dniu 20 grudnia 2022r. odpowiedź na skierowany na ręce Pana Ministra Adama Niedzielskiego apel. Doceniamy wszelkie podejmowane przez Ministerstwo Zdrowia kroki, jednak przywoływane w piśmie działania ukierunkowane na walkę z paleniem tytoniu dotychczas odnoszą bardzo mierne efekty, a ich wpływ na redukcję sprzedaży papierosów jest znikomy. Sprzedaż papierosów w 2022 r. niestety wzrosła. Odsetek osób palących zatrzymał się w ostatnich latach na poziomie 21%-24% dorosłych osób w społeczeństwie. Na niską efektywność podejmowanych działań wskazują również dane publikowane przez samo Ministerstwo Zdrowia obrazujące, że w okresie 2010 – 2019 straty zdrowotne spowodowane paleniem papierosów w Polsce wyrażone w DALY zmniejszyły się jedynie o 1,2%.¹

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Narodowy Fundusz Zdrowia, ze świadczeń z zakresu profilaktyki chorób odytoniowych korzysta jedynie znikoma liczba pacjentów co najlepiej obrazuje jak wiele jest jeszcze do zrobienia.² Liczba ta spadła w latach 2013–2019 aż o 45,6% (do ok. 6 tys. osób). W tym samym okresie liczba pacjentów, którym udzielono świadczeń z zakresu leczenia uzależnień z rozpoznaniem głównym F17 wg ICD–10, utrzymywała się na bardzo niskim poziomie - około 700 - 800 pacjentów rocznie, w skali całej Polski. **Ponadto w 2019 roku NFZ sfinansował świadczenia z zakresu profilaktyki chorób odytoniowych dla 6,1 tys. pacjentów oraz porady w ramach POZ dotyczące wsparcia w rzucaniu palenia tytoniu dla 3,8 tys. pacjentów.** Według danych z NFZ za 2022 r. na terenie całego kraju świadczenia z zakresu programu profilaktyki chorób odytoniowych (w tym POChP) w zakresie podstawowym realizuje tylko 76 świadczeniodawców, natomiast na etapie specjalistycznym, jedynie 9. Przy czym w województwie Dolnośląskim i Opolskim nie ma ani jednego świadczeniodawcy.

W świetle 6,82 mln osób w Polsce, przyznających się do nałogowego palenia papierosów, liczby pacjentów którym udzielono pomocy w ramach systemu publicznego pozostają bardzo

niskie. Warto zaznaczyć, że łączna kwota przeznaczona przez NFZ na finansowanie leczenia uzależnienia od nikotyny we wskazanym okresie była kilkaset razy mniejsza niż koszty leczenia raka płuca ponoszone rocznie przez NFZ.

Niestety NFZ w swoim raporcie nie publikuje danych dotyczących liczby pacjentów, których udało się wyleczyć z nałogu palenia papierosów, jednak Fundusz zwraca uwagę, że liczba chorych na raka płuca wzrosła w latach 1990–2019 o ponad 130%. Szacuje się, że około 80-90% zgonów z powodu raka płuca jest ściśle związanych z paleniem tytoniu. Wzrost zachorowań wśród mężczyzn był 2-krotny, a wśród kobiet prawie 3-krotny. Z kolei liczba chorych na raka krtani wzrosła o 80% w stosunku do roku 1990 zarówno wśród mężczyzn jak i wśród kobiet

Wyniki badania ankietowego pacjentów z rakiem płuca przeprowadzone w 2022 r przez Fundację Wygrajmy Zdrowie pokazują, że u większość pacjentów, którzy przed diagnozą nowotworu paliło papierosy, palenie miało charakter nałogowy (codziennie) – 87% badanych. 26% respondentów deklaruje, że kontynuuje palenie papierosów po diagnozie raka płuca. 38% respondentów wypala paczkę lub więcej papierosów, natomiast ok. 59% wypala od kilku do kilkunastu papierosów na dobę. **Co niepokojące, tylko ok. 4% pacjentów podczas procesu diagnostyki i leczenia zaproponowano pomoc w rzucaniu palenia. 96% respondentów nigdy nie otrzymała wsparcia lub informacji o takim wsparciu ze strony personelu medycznego.** Dane te sugerują, że publiczny system diagnozowania i leczenia uzależnienia od nikotyny jest dalece niewystarczający.

Obecnie ośrodkiem koordynującym walkę z następstwami palenia tytoniu jest w Polsce Narodowe Centrum Onkologii, co prawdopodobnie wynika z istotnej roli jaką odegrał w walce z paleniem papierosów Pan Prof. Witold Zatoński. Dokonania Pana Prof. Witolda Zatońskiego są niewątpliwe i zasługują na ogromne uznanie jednak obecnie lekarze onkolodzy w Polsce nie prowadzą leczenia zespołu uzależnienia od nikotyny, które to jest najważniejszą interwencją zdrowotną i kluczowym czynnikiem w walce z nałogiem papierosowym. Ta problematyka na całym świecie pozostaje domeną psychologów i psychiatrów podobnie jak problematyka uzależnienia od alkoholu, którego nadmierne spożywanie również wywołuje kilka typów nowotworów złośliwych. Bardzo mała liczba poradni antynikotynowych w Polsce oraz brak systemowego zaangażowania specjalistów w zakresie leczenia uzależnień są prawdopodobnie kluczowymi barierami w zwiększaniu dostępu do profesjonalnego leczenia zespołu uzależnienia od nikotyny.

Niezwykle obiecujące są informacje przekazane w piśmie Pana Ministra sugerujące rozpoczęcie prac nad podniesieniem wyceny świadczeń związanych z leczeniem zespołu uzależnienia od nikotyny. Zgodnie z naszą wiedzą jest to jedna z kluczowych barier stojących

za brakiem zainteresowania ośrodków opieki zdrowotnej zakontraktowaniem tego rodzaju usług. Będziemy zobowiązani za informacje kiedy spodziewana jest weryfikacja taryf świadczeń przez AOTMiT.

Opublikowane w ostatnim czasie opracowania (raporty PZH, Eurobarometr Komisji Europejskiej) pokazują, że za inicjację nałogu nikotynowego odpowiadają w około 90% tradycyjne papierosy i skręty z tytoniu. Nadzorowane przez Ministra Zdrowia Biuro ds. Substancji Chemicznych każdego roku dopuszcza kolejne marki takich produktów, z którymi następnie walczą inne urzędy pozostające w strukturze resortu zdrowia. Zgodnie z danymi PZH 29,8% badanych 15-latków, 36,6% 16-latków oraz 41,6% 17-latków dokonuje zakupu papierosów w Polsce bez problemu.³

W tym kontekście niezrozumiała jest niechęć Ministerstwa Zdrowia do podniesienia kar za sprzedaż wyrobów tytoniowych nieletnim i podniesienia wieku legalnego zakupu wyrobów z nikotyną do 21 lat.

W świetle powyższego apelujemy o przygotowanie przez Ministerstwo Zdrowia planu działań zmierzających do całkowitego usunięcia tradycyjnych papierosów z rynku, a nie jedynie okresowego obniżenia liczby palaczy Polsce oraz obowiązkowego badania składu wszelkich alternatywnych form przyjmowania nikotyny. Polityka antytytoniowa prowadzona przez rząd Szwecji powinna stanowić w tym zakresie wzór do naśladowania (aktualnie Szwecja odnotowuje jedynie 5,6% palaczy w społeczeństwie i najniższą zachorowalność na raka płuca w Europie). Równocześnie zwracamy się z uprzejmą prośbą o odpowiedź na poniższe pytania, co pozwoli nam bardziej wspierać wartościowe inicjatywy podejmowane przez resort:

1. Jakie działania resort zdrowia planuje podjąć w 2023 r. aby uczynić Polskę krajem wolnym od papierosów?
2. Co jest przyczyną radykalnego spadku liczby pacjentów korzystających ze świadczeń z zakresu profilaktyki chorób odytoniowych? Liczba ta spadła w latach 2013–2019 aż o 45,6%.
3. Biuro ds. Substancji Chemicznych nadzorowane przez Ministra Zdrowia dopuszcza do sprzedaży kolejne wyroby tytoniowe i płyny z nikotyną projektowane przez przemysł tytoniowy. Za wprowadzenie do sprzedaży płynu z nikotyną do papierosów elektronicznych pobierana jest od producenta uzasadniona opłata. Czym spowodowany jest brak opłaty za wprowadzenie do sprzedaży dużo bardziej rakotwórczych papierosów lub tytoniu do palenia?
4. Dlaczego dotąd nie są publicznie dostępne dane o poziomach toksyczności rozwiązań alternatywnych w porównaniu z tradycyjnymi papierosami? W przypadku papierosów

dokładnie przebadane są substancje pojawiające się w wyniku spalania, natomiast w przypadku pozostałych alternatywnych produktów nie ma takiej informacji. Ponadto nie jest dostępna również informacja o transparentnej procedurze porównawczej wyrobów nikotynowych.

5. W piśmie, które otrzymaliśmy zawarto informację, że resort zdrowia nie planuje podniesienia wieku, od którego zakup wyrobów z nikotyną jest w Polsce legalny, ponieważ dla młodzieży są oferowane antytytoniowe programy edukacyjne opracowane przez GIS. Czy decyzja o pozostawieniu legalnej dostępności do papierosów dla osób pomiędzy 18 a 21 rokiem życia była konsultowana z ekspertami klinicznymi? Którzy eksperci kliniczni sprzeciwili się podniesieniu granicy wieku do 21 lat?
6. Czy opracowano raport dot. Programu pilotażowego tomografii niskodawkowej w celu wczesnego wykrycia raka płuca? Jeśli tak to kiedy będzie on publicznie dostępny?
7. Czy Ministerstwo planuje większe zaangażowanie lekarzy psychiatrów i innych specjalistów w dziedzinie leczenia uzależnień w systemowe udzielanie porad osobom uzależnionym od nikotyny?

Z wyrazami szacunku,

Z wyrazami szacunku,

Andrzej Lis

Andrzej Lis
Prezes
Stowarzyszenie Walki z Rakiem Płuca O.Szczecin

Katarzyna Guleczyńska

Prezes Fundacji Pokonaj Raka

Igor Grzesiak

Igor Grzesiak
Wiceprezes Zarządu
Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej

Magdalena Kołodziej
Prezes Zarządu
Fundacja MY Pacjenci

Piotr Dąbrowiecki

Anna Skibińska

Prezes Zarządu Głównego
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków

Schroniada

Przewodniczący

Polskiej Federacji Stowarzyszeń Chorych na Astmę Alergie i POChP

Do wiadomości: Mateusz Morawiecki - Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej

¹ <https://basiw.mz.gov.pl/mapy-informacje/mapa-2022-2026/analizy/czynniki-ryzyka-i-profilaktyka/>

² <https://www.ezdrowie.gov.pl/portal/home/badania-i-dane/zdrowe-dane/raporty/nfz-o-zdrowiu-choroby-odtytoniowe>

Stowarzyszenie Walki
z Rakiem Płuca
Oddział Szczecin

FUNDACJA
POKONAJ
RAKA

Polska Federacja
Stowarzyszeń Chorych
na Astmę, Alergię i POChP

POLSKIE
STOWARZYSZENIE
DIABETYKÓW

FUNDACJA
MY PACJENCI

Instytut Praw Pacjenta
i Edukacji Zdrowotnej

³ <https://www.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2020/06/RAPORT-TYTO%C5%83-M%C5%81ODZIE%C5%BB-GRUDZIE%C5%83-2019-WERSJA-FINALNA-www.pdf>

4. <http://www.wygrajmyzdrowie.pl/aktualno%C5%9Bci/premiera-raportu-palenie-a-stygmatyzacja-pacjentow-z-rakiem-puca-2022,194>